



ترجمهٔ منظوم دیوان امیرالمؤمنین (ع)   ۱۴۰۹۸

از میر تقی الدین محمد کاشانی (صاحب خلاصه الاشعار) (زنده در ۱۰۱۶ ق)

خط نستعلیق، جلال بن فتح الله، ۱۳۲۵، اشعار عربی زرین و اشعار فارسی شنگرف، جلد مقوا ۸ برگ، قطع خشتی



ترجمهٔ منظوم دیوان امیرالمؤمنین (ع) ۱۴۰۹۸

از میر تقی الدین محمد کاشانی (صاحب خلاصه الاشعار) (زنده در ۱۰۱۶ ق)

خط نستعلیق، جلال بن فتح الله، ۱۳۲۵، اشعار عربی زرین و اشعار فارسی شنگرف، جلد مقوا ۸ برگ

قطع خشتی



۱۰۹۴۱-ن
کتابخانه مجلس شورای ملی
کتاب ترجمه سخنان امیرالمؤمنین علی (ترجمه اشعار) منظوم
مؤلف تقی الدین کاشانی
موضوع
شماره قفسه ۱۴۰۹۸
شماره ثبت کتاب
۸۷۳۸۰
۱۵۴۲۸
خطی «فهرست شده»
۱۴۰۹۸
بازرسی شد
بازدید شد
۱۳۸۵



ليس اليتيم من قد مات والده
ان اليتيم يتيم العقل والحسب

رتبت بگاه استادی مرد جدا
از علم شود رتبت مردان پیدا

از مرگ پدر نشود طفل یتیم
آنست یتیم کز خرد ماند جدا

ذهب الوفاء ذهاب امس الذاهب
والناس بین مخاتل وموارب

شد مهر و وفا و صدق از عالم کم
کوشند بکین و مکر و حیلت مردم

یفشون بینهم المودة والصفا
وقلوبهم محشوة بعقارب

دارند وفا و مهربانی بزبان
لیکن دل این خلق پر است از کژدم

على عبير واخلاق مهذبة
ومن تهذب [illegible]

لو رحت الف عدو واكتسبتهم [illegible]
[illegible] تقاعد [illegible]

هرچند که خلق نیک داری ای دل
هرگز نبرد خود نگشتی واصل

یک خصم اگر طلب کنی چندانی
بسیار بعید [illegible] حاصل

وكل ما هو آت قريب
والموت من كل ذاك أقرب

مردن ز شب سیاه نزدیکتر است
در پهلوی [illegible] خیال باریکتر است

هرچند امید با تو نزدیکتر است
دانم بیقین که مرگ نزدیکتر است

كما كروج حماته في [illegible]
متمتعين [illegible] وشباب

دخل [illegible]
[illegible] مفتقر الى الاجابة

[illegible]



شیئان لو بکت الدماء علیهما — عینای حتی تؤذنا بذهاب
لم یبلغ المعشار من حقیهما — فقد الشباب وفرقة الاحباب

هر واقعه که میکند دل ما خون — پیری و فراق باشد از آن افزون
گر چشم من دو حال گرید صد سال — ز عهده حق و نیاید بیرون

واذا رأیت الجاه واعلم بانه — کمثل زکوة المال تم نصابا
واحسن الی الاحرار تملک رقابهم — فخیر تجارات الکرام اکتسابا

ای یافته از حضرت حق جاه و جلال — باید که ادا کنی زکوتش چو مال
آزاد باحسان و کرم بنده شود — زنهار بغیر از این مکن هیچ خیال

بیت وثوب وقوت یوم — یکفی ان … وقد یموت
وزمانات ضعف یوم — والنصف من قوته یقوت

چون داد خدا روزی یکروزه ترا — عیب است دگر سوال دریوزه ترا
باخود نبری هیچ در آندم تو ار — تقدیر از این گنبد فیروزه ترا

علیک ببر الوالدین کلیهما — وبر ذوی القربی وبر الاباعد
ولا تصحبن الا التقیا مهذبا — عفیفا ذکیا منجزا للمواعد

هر کس که نشانه سعادت دارد — با خلق جهان لطف عادت دارد
پیوسته شود رفیق شخصی که ز بخت — علم و ادب و نور عبادت دارد

وما الفخر الا ان یکون موفقا — معانا بفضل الله عبد امدا
فکم من تقی لم یعرف حلل التقی — وکم من فتی بالبر اصبح موبدا

خوش نیست بغیر حق تفاخر کردن — با دشمن و با دوست تکبر کردن
پیمانه دل که ساخت استاد ازل — باید ز شراب فیض او پر کردن

تغرب عن الاوطان فی طلب العلی — وسافر ففی الاسفار خمس فوائد
تفرج هم واکتساب معیشة — وعلم وآداب وصحبة ماجد

جمعی که رموز عشق دریافته اند — کام دل خویش در سفر یافته اند
علم و ادب و خرمی و وجه معاش — در صحبت ارباب نظر یافته اند



ما اکثر الناس لا بل ما اقلهم — والله یعلم انی لا اقل فندا

انی لافتح عینی حین افتحها — علی کثیر ولکن لا اری احدا

مردی که فقط فضل و احسان باشد — نقصان و کمال خلق یکسان باشد

هر چند باطراف جهان گردیدم — یک فرد ندیدیم که انسان باشد

اصبر قلیلا فبعد العسر تیسیر — وکل امر له وقت وتدبیر

وللمهیمن فی حالاتنا نظر — وفوق تدبیرنا لله تقدیر

ای یافته از جام صفا شادیها — وز رنج خمار او فراغت شده‌ای

غمخوار مخور غصه که در عالم [illegible] — دارد شب تیره روز روشن [illegible]

ان ساءنی دهر عزمت تصبرا — وکل بلاء لا یدوم یسیر

ان سرنی لم ابتهج بسروره — وکل سرور لا یدوم حقیر

ای دل ز غم زمانه درهم نشوی — وز یاری دهر شاد و خرم نشوی

احوال جهان بیک نفس میگذرد — وابسته بقید سور و ماتم نشوی

وهون علیک فان الامور — بکف الاله مقادیرها

فلیس یاتیک منهیها — ولا قاصر عنک مأمورها

ای موجب رهبر طریقه انسان کیست — وز اهل کرم فائده احسان کیست

چون کار بتوفیق خدا موقوف است — با خلق جهان کار جهان [illegible]

ای یومی من الموت افر — یوم ما قدر ام یوم قدر

یوم ما قدر لم اخش الردی — واذا قدر لم یغن الحذر

رو که قضا نیست مخور ای مردان — وز دست قضا کجا توان جان بردن

اندر کف تهی ز پهلو [illegible] — سر منزل خود توان [illegible] آوردن

سبحان رب العباد والبر — لو کان رزق العباد من جلد

ورزق المتقین والعجزه — ما نلت من رزق [illegible]



رأيت الدهر مختلفاً يدور — فلا حزن يدوم ولا سرور
وقد بنت الملوك به قصوراً — فما بقي الملوك ولا القصور

ایام که دم بدم برنگ دگر است — تا چشم بهم نهی جهان دگر است
دریای سرابست که از وی چه خیال — در سر نفسی کام نهنگ دگر است

الحمد لله لا شريك له — [illegible]
لم يبق من مؤنس فيؤنسني — إلا أنيس أخاف من أنسه

کس نیست درین دور که از وی صفا — باشد بطریق مهر و آیین وفا
هر چند که با کسی وفا پیش کنی — از جانب او بیش رسد جور و جفا

سلام على أهل القبور الدوارس — كأنهم لم يجلسوا في المجالس
ولم يشربوا من بارد الماء شربة — ولم يأكلوا من كل رطب ويابس

از جانب ما سلام بر اهل قبور — آن جمع که غایبند در عین حضور
قومی که ز جام شوق در بزم سرور — باشند بخواب تا صبح نشور

إن أخاك الصدق من كان معك — ومن يضر نفسه لينفعك
ومن إذا عاين أمراً فجعك — شتت فيه شمله ليجمعك

گردم ده زهر یاران عزیز — باید که کنی فدای اینها همه چیز
هر چند که جان عزیز باشد ای دل — چون یار طلب کند فدا کن آن نیز

مات الوفاء ولا رفد ولا طمع — في الناس لم يبق إلا اليأس والجزع
فاصبر على ثقة بالله وارض به — فالله أكرم من يرجى ويتبع

از خلق جهان وفا مجوئید که نیست — وز اهل زمان صفا مجوئید که نیست
هر چشمهٔ فیضها خدا باشد و بس — از غیر خدا عطا مجوئید که نیست

لا تجزعن إذا نابتك نائبة — واصبر ففي الصبر عند الضيق متسع
إن الكريم إذا نابته نائبة — لم يبد منه على علاته الهلع

هر چند که از قضا بلا می آید — وز قوس فلک تیر خطا می آید
در کنج رضا نشسته و منتظرم — تا باز دگر چه از خدا می آید



قدم لنفسك في الحياة تزودا ‌ فلقد تفارقها وانت مودع
واهتم للسفر القريب فانه ‌ انأى من السفر البعيد واشسع

ای چیده زخرمن حقیقت توشه ‌ وز اهل جهان گرفته دایم گوشه
باشد ره آخرت بسی دور و دراز ‌ امروز بگیر بهر فردا توشه

واجعل تزودك المخافة والتقى ‌ وكأن حتفك من مسائك اسرع
واقنع بقوتك فالقناعة هو الغنى ‌ والفقر مقرون بمن لا يقنع

هر پاک دلی که اهل ایمان باشد ‌ وز نور صفای دل مسلمان باشد
پیوسته بتقوی و قناعت کوشد ‌ ور رفتن راه کج پشیمان باشد

واحذر مصاحبة اللئام فانهم ‌ منعوك صفو ودادهم وتصنعوا
اهل المودة ما امنتهم الرضا ‌ واذا منعت فسمهم لك منقع

گر یافته صحبت مردان ای دل ‌ از صحبت سفله در گذر ای دل
با مردم تنگ نباشد نیکی ‌ ور گرد آن شوی پشیمان ای دل

اف على الدنيا واسبابها ‌ فانها للحزن مخلوقة
همومها لا تنقضي ساعة ‌ عن ملك فيها وعن سوقة

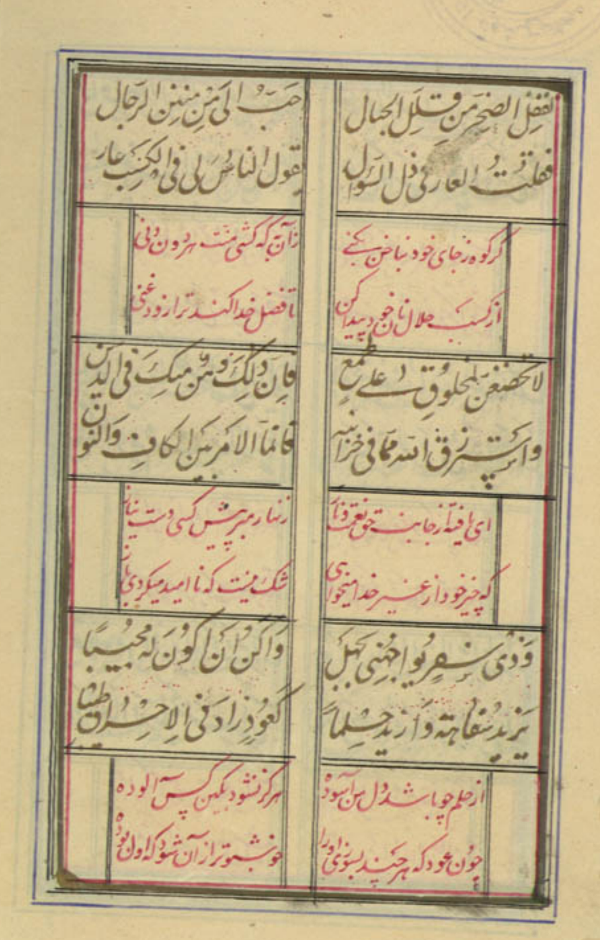
روزی که خدا الخلق وجود بسرشت ‌ با خاک تو غصه او اندوه سرشت
دنیا مثل دوزخ غافل باشد ‌ در غم نشود از او مگر اهل بهشت

انما الدنيا كظل زائل ‌ او كضيف بات ليلا فارتحل
او كنوم قد يراه نائم ‌ او كبرق لاح في افق الامل

دنیا چو ندارد از حقیقت پایه ‌ در عین عدم جلوه کند چون سایه
گاهی چو سراب مینماید بزمین ‌ گاهی بفلک چو برق دارد پایه

تزود من الدنيا فانك راحل ‌ وبادر فان الموت لا شك نازل
الا انما الدنيا كمنزل راكب ‌ اراح عشيا وهو بالصبح راحل

جمعی که بصحبت عزیزان شنوند ‌ بینند جدا زاو معتید نشوند
دنیا مثل کهنه رباطی باشد ‌ آیند مسافران و در حال روند



لنقل الصخر من قلل الجبال — احب الی من منن الرجال

فقلت العار فی ذل السؤال — یقول الناس لی فی الکسب عار

گر کوه زجای خود بناخن بکنی — زان به که کشی منت هر دون دنی

از کسب حلال نان چو پیدا کنی — تا فضل خدا کند ترا زود غنی

لا تخضعن لمخلوق علی طمع — فان ذلک وهن منک فی الدین

واسترزق الله مما فی خزائنه — فانما الامر بین الکاف والنون

ای یافته از جانب حق نعمت و ناز — زنهار مبر پیش کسی دست نیاز

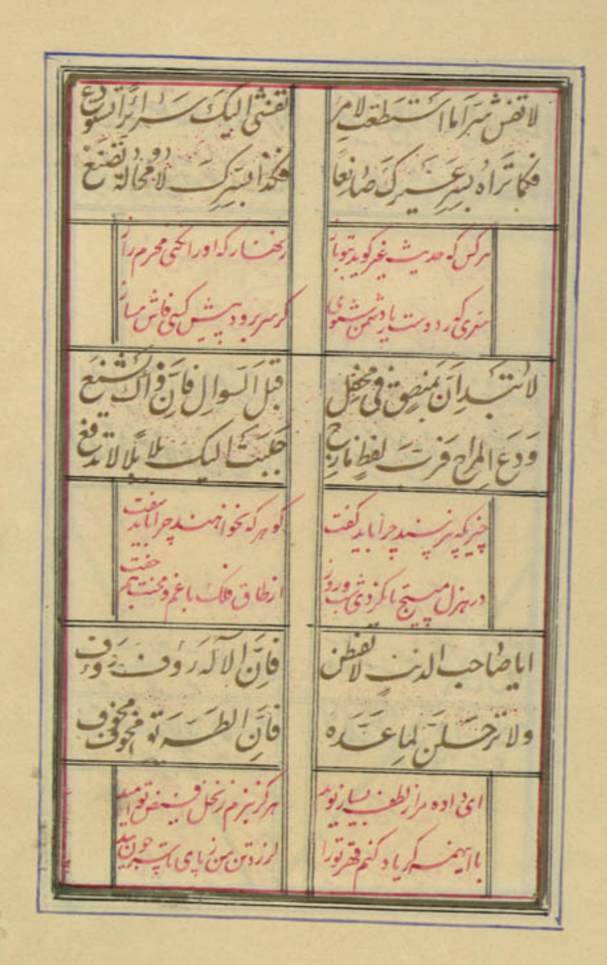
که چیز خود از غیر خدا میخواهی — شک نیست که نا امید میگردی باز

وذی سفه یواجهنی بجهل — واکره ان اکون له مجیبا

یزید سفاهة وازید حلما — کعود زاده فی الاحراق طیبا

از حلم چو باشد دل من آسوده — هرگز نشود بکین کس آلوده

چون عود که هر چند بسوزی او را — خوشبوتر از آن شود که اول بوده



لا تفش سرا ما استطعت لامر — تفشی الیک سرائرا تستودع

فکما تراه بسر غیرک صانعا — فکذا بسرک لا محالة تصنع

هر کس که حدیث غیر گوید با تو — زنهار که او را نکنی محرم راز

سری که ز دوست یا ز دشمن شنوی — گر سر برود پیش کسی فاش مساز

لا تبتدئن بمنطق فی محفل — قبل السؤال فان ذلک یشنع

ودع المزاح فرب لفظ مازح — جلبت الیک بلابلا لا تدفع

چیزی که نپرسند چرا باید گفت — گوهر که نخواهند چرا باید سفت

در هزل مپیچ اگر دهی شب و روز — از طاق فلک با غم و محنت هم جفت

ایا صاحب الذنب لا تقنطن — فان الاله رؤوف رؤوف

ولا ترحلن بلا عده — فان الطریق مخوف مخوف

ای داده مرا ز لطف بسیار نوید — هرگز نبرم ز نخل فیض تو امید

با آنکه گر یاد کنم قهر ترا — لرزد تن من بپای اشجار چو بید

إن كنت تطلب رتبة الاشراف فعليك بالاحسان والانصاف
وإذا اعتدى احد عليك فخلّه والدهر فهو له مكافٍ كافٍ

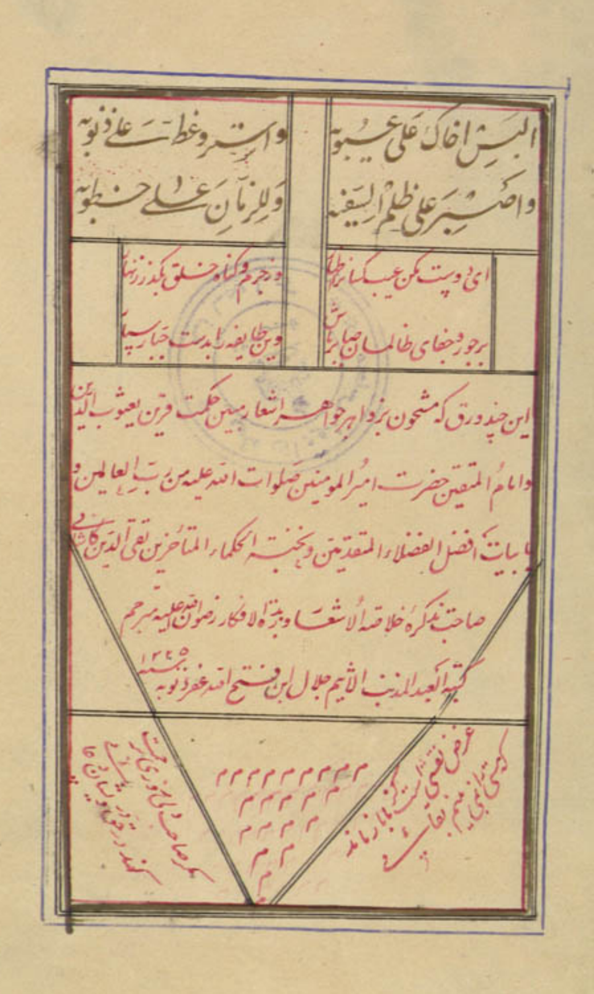
ای برده بردمی قسم ریشه خویش زنهار مکن غیر کرم پیشه خویش
از صورت انتقام باید بشستن در چشمهٔ مهر لوح اندیشه خویش

لا تبخلنّ بدنیا وهی مقبلة فلیس ینقصها التبذیر والسرف
ولو تولّت فاحری ان تجود بها فالشکر منها اذا ما ادبرت خلف

ای یافته از فضل خدا هر کامی زنهار منه براه باطل گامی
چون هست ترا ز فیض حق اکرامی باید که بانعام برآری نامی

رضیت بما قسم الله لی وفوضت امری الی خالقی
لقد احسن الله فیما مضی کذلک یحسن فیما بقی

در ملک یقین که عقل قاضی باشد از قسمت حق همیشه راضی باشد
چون حال گذشته بود دلسارگو امید که آینده چو ماضی باشد



البس اخاک علی عیوبه واستر وغطّ علی ذنوبه
واصبر علی ظلم السفیه وللزمان علی خطوبه

ای دوست مکن عیب کسان را ظاهر وز جرم و گناه خلق بگذر زنهار
بر جور و جفای ظالمان صابر باش وین طایفه را بدست جبار سپار

این چند ورق که مشحون بزواهر جواهر اشعار مبین حکمت قرین یعسوب الدین
و امام المتقین حضرت امیر المومنین صلوات الله علیه من رب العالمین و
ابیات افضل الفضلاء المتقدمین و نخبة الحکماء المتاخرین تقی الدین کاشی
صاحب تذکرهٔ خلاصة الاشعار و زبدة الافکار رضوان الله علیه مترجم
کتبه العبد المذنب الاثیم جلال ابن فتح الله غفر ذنوبه ۱۲۶۵

[illegible]



